

‘सपरिवार छोराले देश छोडेको रात’ मनोवादको सङ्कथन विश्लेषण

विकास घिमिरे

क्याम्पस क्रमाङ्क र शैक्षिक वर्ष : ९०(२०७०-७१)

त्रि.वि. दर्ता नं. : ९-२-२१८-३१-२०१०

दोस्रो वर्षको परीक्षा क्रमाङ्क : २१८०००३

नेपाली शिक्षा विषयमा स्नातकोत्तर उपाधिका निमित्त प्रस्तुत शोधपत्र

शोधपत्र पेस गरेको मिति
वि.सं. : २०७४/०७/२२
इ.सं. : २०१७/११/०८

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
शिक्षाशास्त्र सङ्काय
जनता बहुमुखी क्याम्पस
नेपाली शिक्षा विभाग
इटहरी, सुनसरी

शोधपत्र भाइभा भएको मिति
विसं : २०७४/०८/१५
इसं : २०१७/१२/०१

स्वयम् घोषणा

म शोधार्थी विकास घिमिरे यो घोषणा गर्दछु कि प्रस्तुत 'सपरिवार छोराले देश छोडेको रात' मनोवादको सङ्कथन विश्लेषण शीर्षक शोधपत्र मेरो मौलिक अनुसन्धान हो । शोधपत्रको कुनै अंशसमेत मैले कहीं कतैबाट नक्कल गरेको होइन । आवश्यकता अनुसार सन्दर्भ र स्रोत खुलाई पूर्वकार्यको प्रयोग भएको छ । यदि कहीं कतैबाट हुबहु नक्कल गरेको प्रमाणित भए त्यसबाट आउने सबैखाले परिणामहरूको सामना गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछु । यस सम्बन्धमा पछि कहीं कतै र कुनै किसिमको उजुरबाजुर गर्ने छैन ।

मिति : २०७४/०७/२२

शोधार्थी

.....

विकास घिमिरे

फोन. : ०२५-५६००६४
५६९३००

मिति : २०७४/०७/२२

जनता बहुमुखी क्याम्पस

इटहरी, सुनसरी

स्थापना : २०४५

प.सं.
च.सं.

(त्रिभुवन विश्वविद्यालय र उ.मा.शि. परिषद्बाट सम्बन्धन प्राप्त)
विज्ञान, व्यवस्थापन, मानविकी तथा शिक्षा शास्त्र सङ्काय

निर्देशकको सिफारिस पत्र

यस क्याम्पसको, शिक्षाशास्त्र सङ्काय अन्तर्गत नेपाली भाषा शिक्षा विभाग, एम.एड. दोस्रो वर्षका छात्र विकास घिमिरेले *सपरिवार छोराले देश छोडेको रात मनोवादको सङ्कथन विश्लेषण* शीर्षकमा शोधपत्र मेरो निर्देशनमा रही तयार गर्नुभएको हो । प्रस्तुत शोधपत्र सम्बन्धित तहका निमित्त उपयुक्त देखिएकाले आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि विभागसमक्ष सिफारिस गर्दछु ।

.....

शोध निर्देशक

उपप्रा. दीपक प्रसाद न्यौपाने

जनता बहुमुखी क्याम्पस

इटहरी, सुनसरी

नेपाली भाषाशिक्षा विभाग

कृतज्ञताज्ञापन

शोध आफैँमा जटिल र चुनौतीपूर्ण कार्य हो । अध्ययनको क्रममा सङ्कथन विश्लेषणमा अरू विषयवस्तुका तुलनामा कमै मात्र शोधकार्य सम्पन्न भएको पाएँ । अझ मनोवाद विधाको कुरा गर्नुपर्दा त हाल सम्म कहीं कसैले सङ्कथन विश्लेषण गरेको पाइएन । तुलनात्मकरूपमा कम खोज भएको विषयवस्तुलाई गहन रूपमा अध्ययन गरेर शोधकार्य गर्नलाई चुनौती हुँदाहुँदै पनि मनोवाद विधा अन्तर्गत सङ्कथन विश्लेषण गर्ने रुचिले यस *सपरिवार छोराले देश छोडेको रात मनोवादको सङ्कथन विश्लेषण* शीर्षकमा शोधपत्र तयार गरेको छु ।

शोधपत्र तयारीका क्रममाम शीर्षकको चयनदेखि लिएर शोधकार्यको समापनसम्म कार्य व्यस्थताका बावजुत पनि निरन्तर सहयोग एवम् निर्देशन गर्नुहुने जनता बहुमुखी क्याम्पसका नेपाली विभागका विभागीय प्रमुखका साथै यस अध्ययनको मुलपाठ अर्थात् *सपरिवार छोराले देश छोडेको रात मनोवादका* लेखक श्री मदनराज वराल प्रति हार्दिक कृतज्ञता प्रकट गर्दछु । यसैगरी यस शोधकार्यका निर्देशक दीपक प्रसाद न्यौपानेप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु । त्यसैगरी नेपाली विभागका सम्पूर्ण गुरुहरूको साथ र सहयोग प्राप्त गरेका कारण नै यो शोधपत्र तयार भएको छ । साथै सहयोगी भूमिकामा रहनुहुने यसै क्याम्पसका शिक्षाशास्त्र संकाय प्रमुख, क्याम्पस प्रमुख एवम् सम्पूर्ण क्याम्पस परिवारप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु ।

यस शोधको शिर्षक छनौटमा सहयोग गर्नुहुने र कार्य सफलताका लागि उत्प्रेरित गर्नुहुने एकराज घिमिरेप्रति कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । साथै यस शोध तयार पार्नका लागि प्रत्यक्ष वा परोक्ष रूपमा सहयोगी भूमिकामा रहनुहुने सम्पूर्ण सहयोगी मनहरूमा एकमुष्ट अभार व्यक्त गर्दै यो शोध प्रस्तावको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली भाषा शिक्षा विभागअन्तर्गत जनता बहुमुखी क्याम्पस, इटहरी समक्ष पेश गर्दछु ।

विकास घिमिरे

शोधार्थी

मिति : २०७४/०७/२२

शोधसार

शोध शीर्षक : सपरिवार छोराले देश छोडेको रात मनोवादको सङ्कथन विश्लेषण

शोधार्थी : विकास घिमिरे

शोध निर्देशक : उपप्रा. दीपक प्रसाद न्यौपाने

क्याम्पस : जनता बहुमुखी क्याम्पस, इटहरी सुनसरी ।

शैक्षिक वर्ष : २०७१/०७२

अध्याय : पाँच

शोध प्रयोजन :

प्रस्तुत शोधपत्र नेपाली भाषा शिक्षा विभाग, स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको पाठ्यांश नेपा. शि.

५९८ को प्रयोजनार्थ प्रस्तुत गरिएको हो ।

शोधको उद्देश्य :

प्रस्तुत अध्ययनका उद्देश्यहरू निम्नानुसार छन् :

- क) 'सपरिवार छोराले देश छोडेको रात' मनोवादमा के कस्ता सम्बद्धकहरू प्रयोग भएका छन् ?
- ख) 'सपरिवार छोराले देश छोडेको रात' मनोवादमा के कस्ता सम्बद्धनहरू प्रयोग भएका छन् ?
- ग) उक्त मनोवादमा प्रयुक्त सम्बद्धक र सम्बद्धनहरूको उपयुक्तता के कस्तो छ ?

शोध प्रक्रिया :

प्रस्तुत शोधकार्य पुस्तकालयीय अध्ययन विधि प्रयोग गरी तथ्याङ्क संकलन र विश्लेषण गरिएको छ । तथ्याङ्क संकलन, तथ्याङ्कको व्याख्या विश्लेषण, सामग्रीहरूको तुलना र मूल्याङ्कन उल्लिखित तालिका र स्तम्भ चित्रका माध्यमबाट गरिएको छ । तथ्याङ्क प्राथमिक ('सपरिवार छोराले देश छोडेको रात' मनोवाद) र द्वितीयक (सम्बन्धित पूर्व शोधकार्यहरू, विविध पुस्तक, ग्रन्थ आदिका केही सङ्कथन विश्लेषण सम्बन्धी लेख रचनाहरू र केही पत्र पत्रिकामा प्रकाशित शोधसँग सम्बन्धित लेख रचनाहरू आदि) स्रोतबाट संकलन गरी प्रस्तुत शोधकार्य सम्पन्न गरिएको छ ।

शोध निष्कर्ष

प्रस्तुत शोधकार्यको निष्कर्षलाई बुँदागत रूपमा निम्नानुसार उल्लेख गरिएको छ ।

- क) यो पाठमा १९ ओटा निर्देशक तथा सूचक वाक्यहरूर अन्य ८८ ओटा वाक्यहरूगरी जम्मा १०७ ओटा वाक्यहरूरहेका छन् ।
- ख) यो मनोवादमा कुनै न कुनै रूपमा भाषिक अन्वितिपूर्णता रहेको छ ।
- ग) सम्बद्धकको अध्ययन गर्दा पाठमा निपात र संयोजकहरूको बाहुल्य रहेको देखिन्छ ।
- घ) कतिपय अवस्थामा दुई वाक्यका बीचमा एक भन्दा बढी सम्बन्धनको प्रयोग पाइन्छ ।
- ङ) 'सपरिवार छोरा ले देश छोडेको रात' मनोवाद सङ्कथनका दृष्टिले उपयुक्त रहेको छ ।

विषयसूची

पृष्ठ सङ्ख्या

अध्याय एक : शोध परिचय

१.१ पृष्ठभूमि	१
१.२ समस्याकथन	२
१.३ अध्ययनको औचित्य तथा महत्त्व	२
१.४ अध्ययनका उद्देश्यहरू	२
१.५ शोधको परिसीमा	३

अध्याय दुई : पूर्वकार्यको समीक्षा तथा धारणात्मक संरचना

२.१ पूर्वकार्यको समीक्षा	४
२.१.१ सैद्धान्तिक साहित्यको पुनरावलोकन	४
२.१.२ सम्बन्धित साहित्यको पुनरावलोकन	५
२.२ पुनरावलोकनको उपादेयता	७
२.३ सैद्धान्तिक ढाँचा	८
२.३.१ सङ्कथन विश्लेषणको परिचय	८
२.३.२ सङ्कथनका युक्तिहरू	९
२.३.३ सङ्कथनका तत्त्वहरू	१८
२.३.४ सङ्कथन विश्लेषणका पद्धतिहरू	१९
२.४ अवधारणात्मक ढाँचा	२२

अध्याय तिन : अध्ययनको प्रक्रिया

३.१ अध्ययनको संरचना	२४
३.२ तथ्याङ्क सङ्कलनका स्रोतहरू	२४
३.३ तथ्याङ्क सङ्कलन प्रक्रिया	२४
३.४ तथ्याङ्क विश्लेषण र व्याख्या प्रक्रिया	२४

अध्याय चार : व्याख्या तथा विश्लेषण

४.१ परिचय	२६
४.२ 'सपरिवार छोरोले देश छोडेको रात' मनोवादको वाक्यहरूका बीचमा प्रयुक्त सम्बद्धकको पहिचान र विश्लेषण	१६
४.२.१ निर्दिष्ट मनोवादको पहिलो अनुच्छेदमा प्रयुक्त सम्बद्धकको पहिचान र विश्लेषण	२६

४.२.२ निर्दिष्ट मनोवादको दोस्रो अनुच्छेदमा प्रयुक्त सम्बद्धकको पहिचान र विश्लेषण	३०
४.२.३ निर्दिष्ट मनोवादको तेस्रो अनुच्छेदमा प्रयुक्त सम्बद्धकको पहिचान र विश्लेषण	३२
४.२.४ निर्दिष्ट मनोवादको चौथो अनुच्छेदमा प्रयुक्त सम्बद्धकको पहिचान र विश्लेषण	३३
४.२.५ निर्दिष्ट मनोवादको पाँचौँ अनुच्छेदमा प्रयुक्त सम्बद्धकको पहिचान र विश्लेषण	३७
४.२.६ निर्दिष्ट मनोवादको छैटौँ अनुच्छेदमा प्रयुक्त सम्बद्धकको पहिचान र विश्लेषण	४१
४.२.७ निर्दिष्ट मनोवादको सातौँ अनुच्छेदमा प्रयुक्त सम्बद्धकको पहिचान र विश्लेषण	४४
४.२.८ निर्दिष्ट मनोवादको आठौँ अनुच्छेदमा प्रयुक्त सम्बद्धकको पहिचान र विश्लेषण	४७
४.३ निष्कर्ष	५१
४.४ 'सपरिवार छोरा ले देश छोडेको रात' मनोवादमा प्रयुक्त सम्बन्धनको पहिचान र विश्लेषण	५२
४.४.१ निर्दिष्ट मनोवादको पहिलो अनुच्छेदमा प्रयुक्त सम्बन्धनको पहिचान र विश्लेषण	५२
४.४.२ निर्दिष्ट मनोवादको दोस्रो अनुच्छेदमा प्रयुक्त सम्बन्धनको पहिचान र विश्लेषण	५४
४.४.३ निर्दिष्ट मनोवादको तेस्रो अनुच्छेदमा प्रयुक्त सम्बन्धनको पहिचान र विश्लेषण	५५
४.४.४ निर्दिष्ट मनोवादको चौथो अनुच्छेदमा प्रयुक्त सम्बन्धनको पहिचान र विश्लेषण	५६
४.४.५ निर्दिष्ट मनोवादको पाँचौँ अनुच्छेदमा प्रयुक्त सम्बन्धनको पहिचान र विश्लेषण	५९
४.४.६ निर्दिष्ट मनोवादको छैटौँ अनुच्छेदमा प्रयुक्त सम्बन्धनको पहिचान र विश्लेषण	६१
४.४.७ निर्दिष्ट मनोवादको सातौँ अनुच्छेदमा प्रयुक्त सम्बन्धनको पहिचान र विश्लेषण	६२
४.४.८ निर्दिष्ट मनोवादको आठौँ अनुच्छेदमा प्रयुक्त सम्बन्धनको पहिचान र विश्लेषण	६४
४.५ निष्कर्ष	६७
अध्याय पाँच :सारांश, निष्कर्ष र उपयोगिता	
५.१ सारांश	६८
५.२ निष्कर्ष	६८
५.३ उपयोगिता	६९
५.४ भावी अनुसन्धानका लागि सम्भावित शोध शीर्षकहरू	७०
सन्दर्भग्रन्थ सूची	